

Testi = Ma Rahwa

K a l e n d e r,

ehf

L ä h t = M a m a t

I 8 0 5

Mašta peäle, pärrast meie

Jesanda Jesusse Kristusse

Sündimist.

Reiserliko Ülemade loaga, kes kolide ülle Tartu:
Linna seätud.

Tallinnas,
trükkitud Gresseli Kirjadega.

Pärrast sedda kallist Jesusse Kristusse
sündimist, on tännawo se Aasta 1805

Pärrast ma = ilma lomist = 5754

Pärrast Luterusse õige Usso üles-
wõtmist = = = = 289

Pärrast wanna katko = = 148

Pärrast sedda kui wäggi Prandenburgi-
laks = = = = 127

Pärrast sedda kui Toompä pölland 121

Pärrast sedda sure nälja hakkatust 110

Pärrast teist katko = = 95

Pärrast meie armolisema Keisri = ja

Sure Herra ALEXANDER

PAWLOWITSCHE sündimist 28

Pärrast sedda kui ta hakkand wal-

itsema = = = = 4

Pühha = Päwa Märk A

Toulo = ja Wasla = päwa wahhel,

on: 8 Nädalat.

Märkide selletamine.

● Noor = Ku.

⦿ Esimenne werendel.

⊙ Täis = Ku.

⊕ Wiimne werendel.

† # Hea aadrit lasta.

⊗ Hea kupp lasta.

⋯ Hea arstimisse = rohto wõtta.

✕ Hea külvada ning istutada.

⦿ Hea lapsi wõrutada.

✂ Sedda, mis pitkaliste peab kasutama.

⌋ Hea puid raiuda hõne tarwis.

⌋ Alhjo tarwis.

p. pärrast.

p. l. pärrast lounat.

e. l. enne lounat.

W. Pühha.

Kristusse Ümberleikamis. Luf. 2, 21.		
1 Pühhapääw	Reäri P. Alia Jummal!	
2 Esmasp.	Abel	Külmad,
3 Teisipääw	Set	10, 30. e. l.
4 Keisnädal	Enok	† wah:
5 Neljasp.	Metusalem	hel
6 Nede	3 Kuning. P.	∴ sel:
7 Loupääw	Julianus	ged,

Jesús 12 aastad wanna. Luf. 2, 41.		
8 Pühhap.	1 P. pärr. 3 R. P.	wahhel
9 Esmasp.	Peatus	tuis:
10 Teisip.	Paawli Pääw	4, 41. p. l.
11 Keisnädal	Ewraim	†
12 Neljasp.	Rein	la:
13 Nede	Hilarius	†
14 Loupääw	Welits	sed.

Pulmad Ranna: Linnas. Joann. 2, 1.		
15 Pühhap.	2 P. p. 3 R. P.	ja
16 Esmasp.	Kisbregt	† pehmed
17 Teisipääw	Ennise Pääw	Ilmad.

18 Keisnädal	Alfel	● 9. p. l.
19 Neljasp.	Saara	Kan:
20 Nede	Wab. Sebast.	gem
21 Loup.	Neto	külm

Peälkust Kapernauma Linnas. Matt. 8, 1.		
22 Pühhap.	3 P. p. 3 R. P.	hakkab
23 Esmasp.	Potta	tulle:
24 Teisip.	Timoteus	† ma
25 Keisnädal	Paawli. Umbes	tulle:
26 Neljasp.	Krisostom.	● 4, e. l.
27 Nede	Polikarpus	ja
28 Loup.	Karel	felge

Kristus Laewa: peäl. Matt. 8, 23.		
29 Pühhap.	4 P. p. 3 R. P.	Ilma:
30 Esmasp.	Adelgund	∴
31 Teisipääw	Ann	ga.

12nel selle ku päwal, touseb päife kello 8, ning ühhe pole tundi, lähhab akka, kello 3 ning ühhe p. le tundi, pääw on pitk 7 tundi, ja 8 17 tundi.

1	Kestnaddal	Pirrit	☿ 10, p. 1.
2	Neliasp.	Kuinka Pääw	Kange
3	Kede	Hanna	kulm,
4	Loupääw	Weronika	# selle

Wina: mäest. Matt. 20, 1.

5	Pühhap.	☿ P. e. K. III. P.	järrel
6	Esmap.	Lio	on
7	Teisp.	Rikard	peh:
8	Kestnaddal	Kasperdina	med,
9	Neliasp.	Salomon	☿ 1, 20, p. 1.
10	Kede	Kolastika	tuul
11	Loupääw	Edo	+

Kulwi: Mehhest. Luk. 8, 4.

12	Pühhap.	☿ P. e. K. III. P.	sed
13	Esmap.	Penigna	ja
14	Teisp.	Walentin	uddin
15	Kestnaddal	Wauстина	☿
16	Neliasp.	Juliana	sed.

Sel Kuul on tannawo 28 Päwa.

17	Kede	Aleksander	☉ 0, 25, p. 1.
18	Loupääw	Konfordia	Pä:

Pimme Tee: äres. Luk. 18, 31.

19	Pühhap.	Paasta P. Simon Apost.	
20	Esmap.	Egarius	wad
21	Teisp.	Wastla Pääw	Pimme
22	Kestnaddal	Luchla P. Peetri Pääw	
23	Neliasp.	Serenus	ja
24	Kede	Maddise Pääw	☿ 11, 20, e. 1.
25	Loupääw	Wittorius	tuis:

Kristusse Kuusatamisest. Matt. 4, 1.

26	Pühhap.	1 P. Paastus	la:
27	Esmap.	Leander	+
28	Teispääw	Justus	odata.

16nel selle ku päwal touseb päike kello 7, läh-
hää alla, kello 5, pääw on 10, d agga 14 tun-
di pikk.

Martius.

Vaasto - Ku.

1	Kestnädal	Albinus	Kange
2	Neljasp.	Medea	tuul,
3	Nede	Cers	☉ 11, 20. e. l.
4	Loupaaw	Adrian	Lunime:

Kananæa Raesest. Matt. 15, 21			
5	Pühhap.	2 P. Paastus	☿ fas
6	Esmaasp.	Kotwrid	ga;
7	Teisip.	Perpetua	wahhel
8	Kestnädal	Siprian	pehmed
9	Neljasp.	Prudentius	☿ wahhel
10	Nede	☿ Pääw	kül:
11	Loup.	Konstantin	☿ 10. e. l.

Sest kes furratist waewatud. Luk. 11, 14,			
12	Pühhap.	3 P. Paastus	☿ mad,
13	Esmaasp.	Ernestus	☿
14	Teisip.	Safarias	mad
15	Kestnädal	Vonginus	☿
16	Neljasp.	Kert	selge

Sel Kuul on 31 Päwa.

17	Nede	Leato	☿ taewa:
18	Loupaaw	Willemina	ga.

5000 Mehhe Söötmissest. Joann. 6, 1.			
19	Pühhap.	4 P. Paastus	☿ o, 50. e. l.
20	Esmaasp.	Matrona	Sulla
21	Teisip.	Pent	ilm
22	Kestnädal	Kawael	külmad
23	Neljasp.	Tiits	selged
24	Nede	Kasimir	ööd
25	Loup.	Paastus M. P.	☿ 6, 30. p. l.

Jesús kirowidega wiisatud. Joann. 8, 46.			
26	Pühhap.	5 P. Paastus	Lunni,
27	Esmaasp.	Kustaw	☿ wih:
28	Teisip.	Kideon	ma:
29	Kestnädal	Kibo	ga,
30	Neljasp.	Adonias	segga:
31	Nede	Tettlaus	☿ tud.

ionel selle ku päwal touseb päike kello 6, läh:
hää alla kello 6 päaw on 12, ja ö 12 tundi pikk.

Aprilis.

Jürris- ehf Mahla-Ru.

1	Loupääw	Karjaliste P.	Ud:
Kristusse sisse: sätimissest. Matt. 21, 1.			
2	Pühhap.	6 P. Paastus	1, 40. e. l.
3	Esmasp.	Teodorus	du:
4	Teisipääw	Werdinans	† sed,
5	Kestnääddal	Ambrosius	niis:
6	Neljasp.	Euur Neljas P.	led
7	Kede	Euur Kede	✂ ja
8	Loup.	Aron	†

Kristusse illestoumissesest. Mark. 16, 1.			
9	Pühhap.	1 Pühha	willud
10	Esmasp.	2 Pühha	5, e. l.
11	Teisipääw	3 Pühha	It:
12	Kestnääddal	Etsiel	mad.
13	Neljasp.	Kerwasius	...
14	Kede	Künni Pääw	Wih:
15	Loup.	Karin	ma:

Kinni: pandud üfist. Joann. 20, 19.

16 Pühhap. 4 P. pärr. III. P. | saddo,

Sel Kuul on 30 Päwa.

17	Esmasp.	Hans	● 10, 30. e. l.
18	Teisip.	Walerian	selle
19	Kestnääddal	Timon	✂ järrel
20	Neljasp.	Abolarius	selt
21	Kede	Sulpisius	ged
22	Loup.	Karissus	▲ tuul:

Heast karjatsest. Joann. 10, 11.

23	Pühhap.	2 P. pärr. III. P. Jürris P.	
24	Esmasp.	Albert	1, 40. e. l.
25	Teisi.	Markusse P.	sed
26	Kestnääddal	Etsielias	✂
27	Neljasp.	Eudokim	✂ ja
28	Kede	Klaus	kaunid
29	Loupääw	Witalis	Pä:

Ürrikesse aja pärrast. Joann. 16, 16.

30 Pühhap. 3 P. pärr. III. P. | wad

12nel selle ku päwal touseb päike, pole tundi pärrast kello 4 ning lähhab alla, pool tundi pärrast kello 7, päaw on pilt 15, ja õ 9 tundi.

1	Esmap.	Wolbri Pääw	Ⓢ 4, 21, p. l.
2	Teisip.	Sigismund	Selge
3	Kesknäddal	+ Leidminne	taew,
4	Neljasp.	Einno + Pääw	sejad
5	Kede	Susanna	∴ ja
6	Loup.	Domisilla	✕ wah:

Kristusse ärraminnemiseft. Joann. 16, 5.

7	Pühhap.	4 P. p. Ua. P.	hel
8	Esmap.	Zesideriuz	wih:
9	Teisip.	Jeb	Ⓢ 8, 38, p. l.
10	Kesknäddal	Parnabas	ma:
11	Neljasp.	Eule + Pääw	∴ sed
12	Kede	Kert	Il:
13	Loupääw	Liberatus	mad.

Sigest pallumiseft. Joann. 16, 23.

14	Pühhap.	5 P. p. Ua. P.	Tuulse
15	Esmap.	Eohwi	+ ja
16	Teisip.	Peregrinus	● 6, p. l.

17	Kesknäddal	Erik	pääw:
18	Neljasp.	Suur + Pääw	✕
19	Kede	Potensia	paist:
20	Loup.	Pill	se

Kõmüstajast. Joann. 15, 26.

21	Pühhap.	6 P. p. Ua. P.	Ilma:
22	Esmap.	Emilia	✕ de
23	Teisip.	Eduard	Ⓢ 10, e. l.
24	Kesknäddal	Pendiks	järrel
25	Neljasp.	Urwan	on
26	Kede	Ester	● müris:
27	Loup.	Peet	ta:

Pühhast Waimust. Joann. 14, 23.

28	Pühhap.	4 Pühhi	minne
29	Esmap.	2 Pühha	oda:
30	Teisip.	3 Pühha	∴ ta
31	Kesknäddal	Wifand	Ⓢ 7, 35, e. l.

8mal selle ku päwal touseb päite pole tundi pärrast kello 3, ning lähkää alla pole tundi pärrast kello 8, pääw on pitk 17, d agga 7 tundi.

Junius.

Jaani = Ku.

1	Neliasp.	Korssal	Luul:
2	Nede	Hiskias	ne,
3	Loup.	Maemus	✕
Jesús ja Mikobennus. Joann. 3, 1.			
4	Pühhap.	3 aino Jum. P.	pär:
5	Esmaasp.	Penirafius	† rast
6	Teisip.	Artemius	sedda
7	Kestnaddal	Eufretsia	sejad,
8	Neliasp.	Medardus	8, 30. e. l.
9	Nede	Lernam	† sel:
10	Loup.	Willelm P.	ged

Nikkasi Mehhest. Luf. 16, 19.			
11	Pühhap.	1 P. p. 3 a. J. P.	Päs:
12	Esmaasp.	Vasilides	wad,
13	Teisip.	Lebias	nen:
14	Kestnaddal	Varnabas	de
15	Neliasp.	Widi P.	● 1 e. l.
16	Nede	Justina	jär:
17	Loup.	Kreet	† rel

Sel Kuul on 30 Päwa.

Surest Shto: söma: ajast. Luf. 14, 16.			
18	Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	wihm,
19	Esmaasp.	Kerwasius	tule:
20	Teisip.	Abgarus	ja
21	Kestnaddal	Kael	8, 30. p. l.
22	Neliasp.	Abkafius	mür:
23	Nede	Vasilides	ris:
24	Loup.	Jaani P.	∴ ta:

Kaddunud Lambast. Luf. 15, 1.			
25	Pühhap.	3 P. p. 3 a. J. P.	wisfega.
26	Esmaasp.	Jeremias	Sel:
27	Teisip.	Radislaus	ge.
28	Kestnaddal	Josua	taew.
29	Neliasp.	Peetr. Pawl. P.	11. p. l.
30	Nede	Judit	†

ionel selle ku päwal touseb päike 3, merendel pärrast kello 2, ning lähkõd alla, üks merendel pärrast kello 9, päaw on pirk 18 ning üks pool tundi, õ on 5 ning üks pool tundi.

1 Loup.	Teobald	Sojad
---------	---------	-------

Olge armolissed. Luf. 5, 36.

2 Pühhap.	4 P. p. 3 a. J. P. Heina Mar. P.	
3 Esmasp.	Kornelius	Pä:
4 Teisip.	Ulrik	wad
5 Kestnaddal	Anselm	felge
6 Meljasp.	Hektor	tae:
7 Rede	Trino	C 5. p. l.
8 Loup.	Temerius	waga.

Kohkfest Kalla: sagist. Luf. 5, 1.

9 Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	Mind
10 Esmasp.	Israel	+ tulles
11 Teisip.	Eleonora	kange
12 Kestnaddal	Hindrik	Mürris:
13 Meljasp.	Marrette P.	ta:
14 Rede	Donament	● 8, 15. e. l.
15 Loup.	Apost. Jagg.	minne.

Wariseride Digusfest. Matt. 5, 10.

16 Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P.	rah:
------------	---------------------------	------

17 Esmasp.	Ulekus	hega.
18 Teisip.	Rosina	Tuulne;
19 Kestnaddal	Rurina	pääw
20 Meljasp.	Elias	on
21 Rede	Daniel	● 9, 17. e. l.
22 Loup.	Apollina	pilwes,

4000 Mehhe södmisfest. Mark. 8, 1.

23 Pühhap.	7 P. p. 3 a. J. P.	wah:
24 Esmasp.	Kirsti	hel
25 Teisip.	Jakobi P.	+ fel:
26 Kestnaddal	Unno	ge,
27 Meljasp.	Marta	✕ uddu:
28 Rede	Peatriks	sed
29 Loup.	Ilmi P.	● 1, 30. p. l.

Walle Prohwetideft. Matt. 7, 15.

30 Pühhap.	8 P. p. 3 a. J. P.	
31 Esmasp.	Abdon	✕ Ödd.

14nel selle fu päwal touseb päife 3, werendel pärrast fello 4 ning lähhab alla, werendel pärrast fello 7, pääw on pirk 14, ning üts pool, 8 agga 9 ning üts pool tundi,

1	Teisip.	Petri Wang.	pando;
2	Kestnaddal	Annibal	so;
3	Neljasp.	Eleaser	jad,
4	Kede	Judas	7 wah;
5	Loup.	Tominikus	hel

— Alltöhtseft Maia-piddajast. Luk. 16, 1.			
6	Pühhap.	9 P. p. 3 a. J. P.	10, 18. p. l.
7	Esmasp.	Tonatus	fel;
8	Teisip.	Sirialus	ged
9	Kestnaddal	Romanus	wah;
10	Neljasp.	Lauritse P.	✕
11	Kede	Herm	hel
12	Loup.	Eusebius	● 4, 16. p. l.

— Jerusalemma ärrariktusseft. Luk. 19, 41.			
13	Pühhap.	10 P. p. 3 a. J. P.	wih;
14	Esmasp.	Ello	ma;
15	Teisip.	Ruffi Mar. P.	✕ sed
16	Kestnaddal	Jiat	Il;
17	Neljasp.	Dnesimus	mad.

18	Kede	Leno	Mürris;
19	Loup.	Sebald	taminne
— Bariserist ja Ednerist. Luk. 18, 9.			
20	Pühhap.	11 P. p. 3 a. J. P.	● 1, 40. e. l.
21	Esmasp.	Wilibert	wih;
22	Teisip.	Sakus	ma;
23	Kestnaddal	Marfabas	ja
24	Neljasp.	Petri P.	tulle;
25	Kede	Ludwif	✕ ga.
26	Loup.	Dreneus	Willo

— Kurdist ja tetermasta. Mark. 7, 31.			
27	Pühhap.	12 P. p. 3 a. J. P.	tunt;
28	Esmasp.	Alufustin	● 3, 18. e. l.
29	Teisip.	Joann. Hult.	7 fel;
30	Kestnaddal	Rebecka	ged
31	Neljasp.	Benjamin	✕ päwad.

14nel selle ku päwal touseb pätk 3, werendel pärrast kello 4, ning lähhab alla, werendel pärrast kello 7, päaw on pilt 14 ning üts pool, 6 agga 9, ning üts pool tundi.

September. Süggise-ehf Miskil-Ru.

1	Rede	Erasmus	✕
2	Loup.	Elisa	Wit:

Preestrif ja Lewitist. Luk. 10, 23.

3	Pühhap.	13 P.p. 3a. J.P.	lud,
4	Esmaasp.	Moses	6, 18. e. l.
5	Teisip.	Rai	niis:
6	Restnaddal	Magnus	
7	Neljasp.	Rigina	fed
8	Rede	M. Sándiminne	ning
9	Loup.	Abigail	

Rünnest Piddali: többiseft. Luk. 17, 11.

10	Pühhap.	14 P.p. 3a. J.P.	uddused
11	Esmaasp.	Pöör P.	2, 30. e. l.
12	Teisip.	Sirus	Il:
13	Restnaddal	Amatus	mad
14	Neljasp.	Misti Ulend.	Wah:
15	Rede	Mikodemus	hel
16	Loup.	Ciwemia	

Sel Ruul on 30 Päwa.

Mammonast. Matt. 6, 24.

17	Pühhap.	15 P.p. 3a. J.P.	tuul,
18	Esmaasp.	Titus	9. p. l.
19	Teisip.	Wastus	ja
20	Restnaddal	Töns	fel:
21	Neljasp.	Martenose. P.	ged
22	Rede	Morits	pä:
23	Loup.	Osea	wad.

Maini: Linna: Surnust. Luk. 7, 11.

24	Pühhap.	16 P.p. 3a. J.P.	Uddune,
25	Esmaasp.	Haralt	
26	Teisip.	Tetel	4. 5. p. l.
27	Restnaddal	Udolv	wahhel
28	Neljasp.	Wentel	heitlik:
29	Rede	Miskil P.	pä:
30	Loup.	Hieronimus	wad

12nel felle fu päwal touseb päife fello 6, ning lähhab alla fello 6, päaw on pirk 12, ning 8 fa 12 tundi.

Oktober.

Wina = meil Noja = Ku.

Wee: többifest. Luth. 14, 1.

1 Pühhap.	17 P.p. 3 a. J. P.	Külmad
2 Esiasp.	Jairus	ööd
3 Teisp.	Bolmer	E. 1. e. l.
4 Kestnaddal	Prants	halka:
5 Neljasp.	Wides	wad
6 Rede	Amalia	† tullema.
7 Loup.	Susanna	Wil:

Enremast Kässt. Matt. 22, 34.

8 Pühhap.	18 P.p. 3 a. J. P.	lud,
9 Esiasp.	Tomasia	† tuul:
10 Teisp.	Purfard	● 3, 36. p. l.
11 Kestnaddal	Angelus	sed
12 Neljasp.	Mai	wah:
13 Rede	Teresia	hel
14 Loup.	Kalifstus	8

Ulwatnd Jinnimesfest. Matt. 9, 1.

15 Pühhap.	19 P.p. 3 a. J. P.	wihma:
16 Esiasp.	Kallus	sed

Sel Kuul on 31 Päwa.

17 Teisp.	Olop	
18 Kestnaddal	Lukas	● 5, 20. p. l.
19 Neljasp.	Lutsius	† pā:
20 Rede	Wendelin	wad.
21 Loup.	Ursel	†

Pulma Rides. Matt. 22, 1.

22 Pühhap.	20 P.p. 3 a. J. P.	Kange,
23 Esiasp.	Salome	tuul
24 Teisp.	Wlorentin	felge
25 Kestnaddal	Kristian	kül:
26 Neljasp.	Ammandus	● 3, 48. e. l.
27 Rede	Wilib	ma
28 Loup.	Engelbregt	†

Runninga Mehhe: Poast. Joann. 4 47.

29 Pühhap.	21 P.p. 3 a. J. P.	pā:
30 Esiasp.	Josuwat	wadega.
31 Teisp.	Wolfgang	†

16nel selle fu päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 7, ning lähhab alla pole tundi pärrast kello 5, päaw on pitk 9 ö 15 tundi.

November.

Talwe = Ku.

1	Kestnåddal	Pühhade P.	8, 28. p. l.
2	Neljasp.	Hingede P.	Uddu:
3	Nede	Kortlieb	sed
4	Loup.	Ott	santid

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23.

5	Pühhap.	22 P. p. 3 a. J. P.	Ilmad,
6	Esmap.	Waltser	wahhel
7	Teisip.	Klaudius	fange
8	Kestnåddal	Writs	Torm,
9	Neljasp.	Teodora	7, 20. p. l.
10	Nede	Martin Luther	...
11	Loup.	Martin Püff	wah:

Kohto: Nahhast. Matt. 18, 23.

12	Pühhap.	23 P. p. 3 a. J. P.	hel
13	Esmap.	Predrik	wihm
14	Teisip.	Leopold	lum:
15	Kestnåddal	Atanasius	me:
16	Neljasp.	Alwens	ga

Sel Kuul on 30 Päwa.

17	Nede	Jonas	1. p. l.
18	Loup.	Esera	leggatud.

Jairi Tüttrest. Matt. 9, 18.

19	Pühhap.	24 P. p. 3 a. J. P.	Elisee
20	Esmap.	Amos	Selged
21	Teisip.	Mar. Ohwerd.	tuul:
22	Kestnåddal	Sesilia	sed
23	Neljasp.	Klement	pä:
24	Nede	Josias	3. p. l.
25	Loup.	Kaddrina	wad.

Hirmsast Arrakantamisse: rööst. Matt. 24, 15.

26	Pühhap.	25 P. p. 3 a. J. P.	külmad
27	Esmap.	Jai	+
28	Teisip.	Künter	död
29	Kestnåddal	Erwert	Lumme:
30	Neljasp.	Andrese P.	sa:

9mal selle ku päwal rouses päife pole tundi
pärrast kello 8, ning lähhab alla pole tundi pä:
rast kello 3, päaw on pitk 7. 6 agga 17 tundi.

Dezember.

Joulo: Ku.

1	Rede	Arent	6, 20. p. l.
2	Loup.	Kandidus	Kange

Kristusse Sisse; söitmissfest. Matt. 21, 1.

3	Pühhap.	1 Krist. Tull. P.	
4	Esmaasp.	Agaton	tuul;
5	Teisp.	Bolber	fel;
6	Kestnaddal	Niggolas	ged
7	Neljasp.	Natalia	pär
8	Rede	Maria Sam.	wad.
9	Loup.	Juhkum	2. e. l.

Lähhät enne wiimist Päwa. Luk. 21, 25.

10	Pühhap.	2 Krist. Tull. P. Pühhem P.	
11	Esmaasp.	Elso	kälm
12	Teisp.	Otrilia	
13	Kestnaddal	Eufria	lunt;
14	Neljasp.	Nikastus	mez
15	Rede	Johanna	
16	Loup.	Lidia	ga,

Sel Kuul on 31. Päwa.

Joannes Bangi; Tornis. Matt. 11, 2.

17	Pühhap.	3 Krist. Tull. P.	6. e. l.
18	Esmaasp.	Aristow	niis;
19	Teisp.	Pott	ket
20	Kestnaddal	Abram	päwad
21	Neljasp.	Thomas	pöra;
22	Rede	Peata	wad
23	Loup.	Udo	kül;

Joannesse Lunnistussfest. Joann. 1, 19.

24	Pühhap.	4 Krist. Tull. P.	2. e. l.
25	Esmaasp.	Joulo	ma
26	Teisp.	Teine Pühha	pole,
27	Kestnaddal	Kolmas Pühha	ja
28	Neljasp.	Süta Laste P.	löppe;
29	Rede	Noa	tawad.
30	Loup.	Tawet	7, 15. p. l.

Sest immetspannemissfest. Luk. 2, 33.

31	Pühhap.	P. pärr. Joulo.	
----	---------	-----------------	--

tonel selle ku päwal toujed päite werendel pärrast kello 9, ja lähhäb alla 3, werendel pärrast kello 2, päaw on pitt 5, ja üks pool tundi, 8 agga 18, ja üks pool tunni.

Päwa- ja Ku- Warjutamisest.

Sel aastal saab Päab nelli, ja Ku kolm korda warjutud.

Esimest korda saab Ku hopiswarjutud Nari: Ku 3mal päwal, agga fest Warjutamisest ei paista meie maal mitte enam, kui agga pissut temma Hakkatusfest, hommiko liggi kello 9 aial.

Teist korda saab Ku hopiswarjutud Heina: Ku 29mal päwal ja se Warjutamine hakkab Öhto pärrast kello 9.

Kolmat korda saab Ku warjatud Joulo Ku 24mal päwal Öse kello ühhe aial, ja se Warjutamine lõppeb otsa liggi kello pool nelli.

Neist 4 Päwa-Warjutamisest ei paista meie maal ühtegi.

Lada pidamised Eeesti-Maal.

Nari-Kuus: 7. ja 8mal Päwal Paltisi Linnas, on Lada, kus keiksuggust kaup,

weiksid ja hobbosid müakse. Selsammal Kuul 10. ja 11mal Päwal, Hapsalo-Linnas, nendasammoti Lada. Selsammal Kuul, seitsmel ja kahheksamal Päwal kolmatkümmend, Rakwerre Linnas, sesamma-suggune Lada. Kiiuila-Ku kolmandamal Päwal Paide-Linnas, sesammassuggune Lada. Jani-Ku 16. ja 17mal Päwal Rakwerre-Linnas, nendasammoti Lada. Selsammal Kuul 20nemast Päwast sadik, ka otsani, Tallinnas suur Lada keigesugguse kaubaga. Selsammal Kuul 25mal Päwal Paides nendasammoti Lada. Mihkli-Ku 14. ja 15mal Päwal Hapsalus. Selsammal Kuul 26mal, 27mal ja 28mal Päwal Tallinnas, Weikse ja Hobbose Lada, Wirro- ja Karja-wärrawa ees. Wina-Ku esimesel ja teisel Päwal Paltisi Linnas, Weikse-hobbose- ja keigesugguse Kauba Lada.

1. Oppetus, kuidas Kartuhwliid peawad mahhatehtud ja kaswatud sama.

Meie woime rikkamaks, ja se läbbi jälle monnesugguse ajalikko hea ja dune, ja hõlpsama põlwe ossalisfeks sada, kui meie se peäle mõtleme, ja trui hõlega se eest murret kanname, et meie põllo ja ajatõd ikka parreminne woiks korda minna. Ja se sünnib siis, kui meie targa järrel mõtlemissõga ja ikka surema moistussõga püame omma põllo ja aia-tõõd tehha, nenda, et meie põllud ja aiad ikka suremat kasso meie woiksid sata, ja meie waewa meie ikka rohke minne makssta; ja kui meie ommad ajad ja põllud suremaks ja laiemaks püame tehha, nenda kui meie joud annab, ja kui se meie surema kassõga ühte sünnib.

Need kes ikka ühesuggusel, ehk peälegi weel rummalal wiist omma põllo tõõd tewad, need põlgawad nago melega Jummalal rohked õnnistamisõd ärra, mis temma ma sisse meie heaks on pannud, ja näitwad omma rummala ia holetumma tõteggemisse läbbi ülles, et nemmad ei tahha

Jummalal andest ossa wõtta, misga temma meie kätte tõõd ja waewa sedda rohke minne õnnistab, sedda targem ja parrem meie tõõ on. Paljõgi on weel nisuggust wilja, mis meie paikus ei prugita, ja mis meie suurt kasso sadaks, kui meie sedda külwakõime ja kaswataksõime. Kes nüüd sedda tahhab tehha, se wõtko ia wallitsõgo nisuggust wilja, mis meie maal, kus kange külm on, sünnib kaswata, ja mis õigel ajal walmis saab. Keik willi mis praego Letti ja Eesti maal kaswataksõ, todi ka esõite wõderalt maalt seie male. Rukkid, nissud, sõrad, kaerad, tattrad, linnad, kannepid, mis meie paikus nüüd prukitaksõ; keik olli esõite wõderama willi, ja sai, armas ma: rahwas, teie wanne: matte ja ennewannematte hea nõu ja holetand: misse läbbi ni kawa katsutud, et nüüd keik siin maal wägga hästi kaswab, ja ni mitto tuhhat ja tuhhat innimesed head toidust se läbbi leidwad.

Ehk küll se ikka meie üllem märk põllotõõd jures peab ollema, nisuggust wilja külwada, mis tannin: ni jo meie maal kaswatati; õmmeti woime meie sellepärast ühtlase ka weel muud suggu wilja mahhatehha, mis meie omma ennese toiduseks ei

mümissse tarwis wägga hästi woime pruflida.
Meie rufid, nissud, ohrad ja kaerad ei rikku mitte
ära, kui meie neid aitas hoiame. Ja kui meil
nüüd weel teistsuggust wilja on, mis meile maggus
sat somist annab ja mis läbbi meie ennesele monned
head koppikad woime kofko panna; siis ep olle meil
tarwis hädda pärrast halwa hinna eest omma põllo
wilja ärramüa, ni kohhe kui ta rehhe jurest tulleb.

Sedda kasso, mo armas ma:rahwas, woit:
site teie kergel wisil ennestelle sata, kui teie agga
wõttaksite rohke minne Kartuhwolid kaswatada,
kui ta tännini on sündinud. Woib olla, et ig:
gaüks teie seast Kartuhwolid tunneb, ja et mon:
nedki neid jo on mahhateinud; ommeti ei olle
teie mitte nenda rohkeste neid kaswatanud,
kui nemmad tõeste wäart on.

Mis nüüd nende kallal peab tehtama, kui
nemmad hästi ja rohkeste peawad sigginema,
nenda kui muugi teinesuggune willi, sedda õp:
petust woite teie sellé tähtsamato sees leida.
Monned head saklad on teie kassuks sedda
head nou wõtnud, nissuggustelle peälegi weel
üht kinkitust meleheaks anda, kes keige rohkes

maste Kartuhwolid on kaswatanud. Kui suur se
kinkitus on, küi teie sedda pärrast kuulda sate.
Sest et teil nüüd mitte keigil teada ei olle, küida
need Kartuhwolid keigeparreminne mahhatehakse
ja kassoga kaswatasse, siis antakse teile sest siin
lühikest ja selget õppetust. Kui teie selle õppe:
tusse järrele hõlega wõttate tehha, siis tulleb
teile se kasso: et teil eddespidi palju rohke min:
ne Kartuhwolid on, süa ehk ka ärramüa, ja teis:
seks: kinkimad need saklad teile siis ni palju rah:
ha, et se küi teid woib kühutada, hea melega ka
weel muud suggu kedowilja kaswatada, kust teile
jälle surem kasso tulleb. Sedda teie näete jo küi,
et need saklad selle jures omma kasso ei woi nou:
da, waid et se selge on, et nemmad omma õppetus:
se ja ka rahha kullutamisse läbbi, teise agga head
sowiwad, ja teid püüdwad senna pole kühutada,
kus teie omma ennese kasso leiata. Kui teie Kartuh:
woli kaswatamisse jures seddatete, mis moistlikud
inimesed õppetawad, kes jo ammu ajast neid on
kaswatanud, küi teie siis nähha sate, et se üks ker:
ge assi on Kartuhwolid kaswatada, ja et nende
kaswatamine teile wägga suurt kasso woib sata.

1. Misfuggune ma se peab ollema, kus sees Kartuhwolid kaswatakse?

Kartuhwolid faggiwad wägga hästi ühhe liwaga faggatud mulla sees, mis mitte wägga lahja ei olle, ja mis ühhe aasta ees sõnnikut sanud. Nemmad ei armasta mitte rasket ja kowwa maad, nenda kui saue ma on, sest et nende pojad selle ma raskusse ja kowwadusse pärrast ei woi koskuda egga rõõm-
faste kaswada. Paljas liiw on wägga lahja, ja ei woi wiljale sedda tarwilist toito anda. Kuuw ma, kus sees omma iikka weel pissut marga on, se on neile parrem, kui wessine ma, mis neile ial nende head maggo ei anna, kui kuuwem ma, kus agga pärrast marga sees on. Nemmad armastawad ka nisfuggust kohta ennam, kus pädaw allati nende peäle paistab, ja sigginewad parreminne kui seal, kus nad päwa warjus seisawad.

Kes jo rohke minne, nago ühhe wakka ossa, Kartuhwolid tahhab mahha tehha, se teeb targaste, kui ta neid kõlbolissee põllo:ma sisse külwab, ja ei mitte Kapsta aeda ehk ma aeda, mis hõnede liggi on. Aljades on iikka wäggewam, rammusam ma, kui põllo peäl; sellepärrast sünnib seal enneminne Kap-

stad ja muud jured kaswatada, mis lahjema ma sees hästi ei kaswa; agga Kartuhwolid ei holiigi sest surest rammust, kui se ma agga nisfuggune on, kui dõldi. Betad sa, et so Kartuhwoli ma sõnnikut tahhab, siis wea sedda süggise ajal peäle, ja ärra wõtta selle tarwis mitte kuiwa põhko, waid head maddand ja penikest sitta, ehk mis weel parrem on: sedda süggust muddast mulda, mis wanna tigide ja wee krawide põhjas leitakse. Saab sõnnik peäle wettud, siis künnä sedda hästi ja ilma wiwimatta ma sisse, et ta ei sa ärra hingada. Sedda kergem ja murredam so Kartuhwoli ma on, ja sedda süggawamast sa sedda künnad, sedda rohke minne Kartuhwolid kaswawad. Ka se tulleb kasfuts, kui sa sedda maad kerrwade ajal, kui ta jo annab künda, kaks kord jälle läbbi künnad ja hästi äästad. Meed sea wõdd ja muud rohho jured, mis äkke wälja kiskub, sada seddamaid ärra, ja ärra jätta neid mitte so põllo peäle, kus nemmad sulle paljo tulli ja kahjo woiwad tehha.

2. Mil ajal ja mil wiisil peawad Kartuhwolid sama mahhatehtud? Semeks wõtta sa kestmissed Kartuhwolid, mis

mitte wägga sired egga wägga pissokessed ei olle.
Need wägga pissokessed ep olle weel biete wal:
mis sanud, ja ei kólba sellepárrast ka mitte semeks,
nenda kui need sired. Need sired woid sa ka
kahheks leikada, ja siiski weel semeks prukida,
kui sa agga táhhele panned, et sa nende pissokeste
filmadele hádda ei te. Tahhad sa nisugguse po:
leks leikatud Kartuhwoli túkki semeks prukida,
siis peawad temmal keigewáhhemast 3 nisuggused
terwed, filmad kúlles ollema. Kartuhwolidel on
se wiis, et nemmad filmist agga warred wálja
ajawad, kus kúlles Kartuhwolid kaswawad. Sed:
da ennam filmad úhhel Kartuhwolil on, mis se:
meks pannakse, sedda rohleminne warsi ta ajab
ja Kartuhwolid kaswatab. Onnieti on se ikka par:
rem, kui sa terwed kartuhwolid semeks wóttad, mis
mitte wägga sired egga wägga pissokessed ei olle.

Se parras aeg Kartuhwolid mahhatehha on
essimeste lehhe ku páwade, ja ka weel nende kah:
he essimeste lehhe ku náddalatte sees. Párrast
sedda aega ei tahha mitte ennam sündida neid
kúlwada. Kartuhwolidel on se wiis, et nemmad
lana ma sees on, enne kui nad touswad. Et nem:

mad náid warraminne iddaneksid, enneminne
omma kasso járge kátte saaksid, ja oumal ajal
hásti ja rohkeste wálja annaksid; siis woid sa
need seme Kartuhwolid kaks ehk kolm náddalad
enne kui sa neid kúlwad, úhte soja kóhta, nenda
kui úhte pissut kórud rehhe tuppá wia, ja neid
seal hoida, et nemmad sojas warreminne ommad
itted woiksid wáljaajada. Sest on sul se kasso, et
nemmad ruttuste touswad, enne kui umbrohi
hakkab kaswama, ja et se neile siis mitte ennam
siurt hádda ei woi tehha. Agga touseb umbrohi
hi enne, kui Kartuhwolid, siis woib se peagi tulla,
et nende nored itted hopis árralámmatakse. Tah:
had sa Kartuhwolid mahha panna ehk kúlwad a,
siis woib se ilma sure waewata sündida, nenda
kui náid óppetakse. Kui põld wiisi párrast on
kántud ja áástetud; siis woid sa ommad Ka:
tuhwolid sahhadega ma alla sata, moista nenda:
kui essimenne waggo on aetud, siis aja teist weel
pissut süggawamast, (nenda et temmal úhhe wak:
sa ossa süggawast on) ja panne need kartuhwolid
náid úks hawalt selle teise wao sisse, nenda et

üks pool ehk kolmwerendel künart maad Kartuhwlide wahhel tühjaks jääb. (*)

Kui üks waud künnab, ja kaks teised tagga järrel käiwad, ja Kartuhwolid nende mahhapanne: wad, kui böldi, siis jouab se töö. — Saab se tehtud, siis aetakse jälle kolmas waggo, ja se katab kündest isseennest need külwatud Kartuhwolid, mis teise wao sisse said, mullaga jälle kinni. Nüüd aetakse neljas tühi waggo; wiendama sisse tullemad jälle Kartuhwolid panna ja kues waggo, mis aetakse katab neid jälle mullaga kinni. Sest sa nüüd näed, et igga wao wahhel, kuhho sisse Kartuhwolid said pantud, kaks waggo tühjaks jääwad. Need 2 tühjaid waud on ühhekolko ühhe künnra laiussest, ja sellepärast et nemmad ni laiad on, woiwad need Kartuhwolid nüüd parreminne kaswada, ja keigist ittedest ommad warred laiale ajada ja rohke minne Kartuhwolid kanda.

(*) Wõnnigattel on se wiis, et nemmad kaewatud aukude sisse ennam kui ühhe Kartuhwoli hawal pistawad. Agga se on üks wagga rummal pruuk. Sest nende Kartuhwlide itted lammatawad teine teist ärra; ueil ep olle maad hästi kossuda, ja jääwad sedda wiisi ikka püssokesses.

Ni kohhe kui Kartuhwolid on tousnud, ja ühhe kae laiusse pitkaks sanud, siis tullemad warste mulla hunnikad nende ümber ajada ja sedda woid sa nende tehha.

Uia nende kahhe tühja waode kohhast ühhe wao ossa mulda ühhele, ja teise wao ossa taggast tulles teisele pole ja seddawisi ajad sa keik tühjaid waodlabbi, et se muld nende kohhast Kartuhwlide kohha saab, nende, et need Kartuhwoli taimed otsad agga mullast wälja jääwad ja et nende süddame lehhed täis mulda ei sa. Se on isseärraniste siis wagga tarwis, kui se ma essimest korda mitte süggawaste kül ep olle küntud, ehk kui selle ma pohhi essimest korda süggawast ei annud künda. On sul eddespidi aega, ja rahwast, siis woiwad need peagi labbidaga mulla hunnikud Kartuhwlide ümber tehha, ja ühtlasse ka sedda umbrohto, mis Kartuhwoli poesatte ümber on, ärrahawwitada. Ärra mõtle mitte, et se ilma aego ja tühi tö on sedda mulda hunnikusse Kartuhwlide ümber ajada. Se tö maksab rikkalikult jälle sedda nattokest waewa, mis sa selle jures näed. Sest se muld mis hunnikusse ümber aetakse kinnitab ja kossutab

wägga need Kartuhwolid, et nad pärrast sedda
röömsamaste kaswawad. Peälegi on Kartuhwoli:
del se wiis, et nemmad mitte süggawaste ei kaswa,
waid agga peälmissenulla sees. Wõttad sa ühhe
Kartuhwoli poesa sui ajal ülles, siis leiad sa need
nored Kartuhwolid! ni lohhe kui sa labbidaga ma
fisse pistad, agga selle semels pantud Kartuhwoli
leidad sa maddanud, ehk ka monnikord weel terwelt
süggawamas ma sees, kuhho tedda panti. Se tulles
sest, et need Kartuhwolid, mis külwatakse, ommast
filmist esste ommad warred wälja ajawad. Need
warred ajawad jälle pitkad penikesed jured, nago
narmad, kus külles pärrast Kartuhwolid kaswa:
wad. Sedda ennam ia kõrgemasre mulda nende
warrede ümber aetakse, sedda ennam need warred
jälle juri woiwad ajada ja poege tehha.

Sellepärrast tewad need kes holega Kartuhw:
lid kaswatawad, seddasamma tööd weel teist kor:
da nende kallal, kui need Kartuhwolid esstimessest
hunnikust jälle on wäljakaswanud, ja ajawad sed:
da mulda tühja waode kohast ikka kõrgemasse
hunnikusse Kartuhwolid ümber, ja sawad se läb:
bi rohlemine Kartuhwolid. Saab se nüüd non:

da tehtud, kui õppetati, siis woid sa need Kar:
tuhwolid nende ennest hõlks jätta Wihkli-Kuust
sadike, siis peawad nemmad, enne kui külm neid
ärrarikkub ma seest wälja woetud sama.

3. Mis tulles tähhele panna, kui Kar:
tuhwolid ma seest jälle üleswoetakse?

Keigehõlpsam wiis on, kui neid üleskõnnetakse,
Agga enne kui sa neid üleskõnnad, pead sa need
Kartuhwoli warred wäljatommama ja need Kar:
tuhwolid ärranoppima, mis siis ennast näitawad.
Et sa nüüd keif Kartuhwolid kätte saaksid, siis tul:
les se Kartuhwoli ma kaksford pitkati, ja üks fõrd
poikiti kündma. Kündja järrel läiwad teised,
kes keige holega need Kartuhwolid ülesnoppiz:
wad, mis wao sees ehk mollemadpidi näitse, et
se uus waggo, mis kündia ajab need Kartuhw:
lid mitte mullaga jälle kinni ei katta.

4. Kuida peab Kartuhwolid hoidma,
et nemmad ärra ei rikkü?

Sawad Kartuhwolid ma seest üleswoetud, siis
peawad need wiggased ja wannad emma Kar:
tuhwolid isse ärranis pantud sama. Sest nem:
mad lähwad pea maddanema, ia rikkuwad need

head Kartuhwolid ka ärra, kui nemmad nende hulka jäwad. Ka se on hea, kui sa ommad Kartuhwolid nenda wäjawallidised, et sured ja kessimised ja pissokessid issefeltsi sawad. Need sured kolbawad toidussiks ja mümissiks; agga sedda kessmest feltsi woid sa ni paljo, kui tarwis lähheb semeks hoida. On sul kahhesuggused Kartuhwolid, punnased ja walged, siis peab ka igga suggu isse ärranis pantud sama. Et sa nüüd ommad Kartuhwolid, ni hästi need mis sa toidussiks tahjad pruvida, kui ka need, mis semeks jäwad, kama woiksid hoida, et külm neid ärra ei wõtta, siis pea meles, mis nüüd õppetakse.

EsSITE. Kui sul rohkesti Kartuhwolid on, siis te lohhe, kui sa neid saad üleswõtnud, üht auko ma sisse, mis 6 ehk 8 Jalga süggaw on, ja panne neid senna sisse. Se lähheb wägga tarwis, kui sul head keldret ehk kopa ei olle. Agga se auk peab, kui se ial woib sündida, kuiwa ja liwase ma sisse kaewatud sama. Alla pohja ja äre möda woid sa pitkad rukki olled panna. Weel parrem on, kui sa seks linna lund pruvid, mis roppimisse jures mahhakukkuwad. Need linnaluud hoidwad

Kartuhwolid, et nemmad ei woi ärramäddaneda. Olled sa nüüd selle auko pole ehk weel ülle pole ossa Kartuhwolidega täitnud, siis panne kord õlgi ehk linna lund nende peäle, siis jälle kuiwatud liwa ja wimaks mulda ja põhko. Talwe ajal tulleb hea kord lund selle auko kohta ajada, ja sedda sellepärast, et külm, sisse ei lähhe ja Kartuhwolid ärra ei rikku.

Agga, et sa nüüd talwel selle auko jure ei sa, ilma kartust, et külm, Kartuhwolidel hädada teeb; siis on se wägga hea, kui sa nende Kartuhwolid tarwis, mis sa iggapäwa tahjad pruvida: teisiks, weel üht teist auko teed, selsammal wiisil, kui esimesest õõlidi. Agga se auk ärgo olgo mitte oues, waid rehhe nurkas. Sa woid temmale lauadest pohja seada, ia ka laudo temma äärte ümber kinnitada. Nisugguse auko sees ei woi külm Kartuhwolidel ühtegi hädada tehha. Ja et temma nago Kelder on, siis woid sa iggal ajal temma jure sada. Sa woid ka.

Kolmandamaks, ühhe tündri, tõrre ia muu pu astja sees ni paljo Kartuhwolid piddada, kui sa arwad ennesele monneks ajaks tarwis minnewad. Se pu riist seisko rehhe nurkas ia ei mitte ahjo liggi. On se tünder, tõrs ehk astia Kartuhwolidega täi-

detud, siis pead sa sedda linnaludega ehk kuiwa liwaga kinnikatma.

Gesaggune wiis Kartuhwolid hoida on wägga hea, sest et nemmad sul ikka kae jures on. Agga se jaggo, mis semeks jääb, argo seisko mitte rehhe all, waid oues aukus, nenda kui üllewel õppetati. Weel tulles sulle hästi tähhele panna, kui talw hakkab otsa minnema, et sa neid siis aukust wälja wõttad, need kõlwatumad kõrwale panned ja need head rehhe tuppa wiid, et nemmad hakkawad idanema. Kellal üks hea kuiw loop on, se woib neid kobas wägga hästi hoida. Ta panned esite natofke õlgi alla, ehk kuiwatud liwa, siis need Kartuhwolid hunnikusse senna peale, ia kattab neid jälle kuiwa liwaga kinni; ei nad siis hukka ei lähhe. Mis müüd weel tulles tähhele panna, et Kartuhwolid mitte ärra ei rikku, on se, et neid kuiwa tahheda ilmaga üles woetasse, sest kui nad märjalt sawad ärrapantud, siis lähhewad nemmad raisko. Monned kuiwatawad neid esite sojas toas, enne kui nemmad neid talwe kotteri pannewad. Ja se kuiwatamine on siis hea küll, ia tulles kassuks se läbbi, et Kartuhwolid peält ärratahhenewad, kui

wihmase ilmaga märjalt said üleswoetud. Agga liig kuiwatamine sojas toas teeb neile kahjo. Sest ni kohhe, kui neid liaste kuiwatasse, siis lõwad nemmad närtsuma, ja närtsinud Kartuhwolid ei kannata mitte külma ja lähhewad kohhe hukka.

5. Mis tarwis woib Kartuhwolid pruvida?

Kartuhwolid annawad inimestele head ja maggu sat toidust, mis meie iholikko joudo ja terwist kinnitab, nago leibti. On meil neist rohke mine, kui meie maja ülespidamisseks tarwis lähheb, siis wiime sedda mis ülle jääb, linna turrole wia, ehk ka omma lojustele ärrasõta, ja se läbbi kallimat wilja ja jahho ennesele hoida. Lehmad annawad rohkeste piima, kui nemmad peneks raiutud tored Kartuhwolid süa sawad. Kartuhwolid warred ja lehked on neile üks hea toidus torest, nenda kui ka talwe ajal kuiwalt raiutud ja sulbi sisse seggatud. Sead sõwad Kartuhwolid hea melega, ja sawad, nendega toidetud, peagi ilma kalli jahhota raswasseks.

Agga sel korral tahhame isse ärranis tähhele panna, kuidas nemmad inimessele wägga head toidust annawad. Nenda kui ounad ja marjad toidusseks sünniwad pruvida, nenda ka Kartuhwolid. Kui sa neid nende nahhaga wee sees kedad, siis woid sa neid jubba pole tunni pärrast süa. On sul woid ja sola peale panna, siis armastab iggaüks neid roaks. Sola peab ikka ju

res pruhtud sama. Sa woid neid ka lihaga ja tangudega keta, ehk ka puudro neist tehha, ja nendn mit-
mesuggusel wiisi sõmisest walmistada. Agga et Kar-
tuhwid ommeti wahhest ärra maddanewad ja külm
neid ärrawõttab, ehk meie kül hõlega neid nenda hoia-
me kui õppetati; ja et kül nemmad ka kewwade ajal,
kui nad iddanema hakkawad, keige ennamiste wänge
maggo wõttawad, ja mitte ennam maggusad ei olle
süa; siis lähhab tarwis, et meie muist, ni kõhhe kui,
nad Wihkli ku päwades sawad illeswoetud, nenda
ärra panneme, et meie neid tullewal suul weel woik-
sime toidusset pruhtida. Ja se woib nenda wiisi sun-
dida, kui siin kulusse. Wõtta ni paljo Kartuhwid,
kui sa arwad, et kewwadel sul weel woiks järrel olla;
pesse neid keigest liwast ja mullast hästi puhkaks, ja
toulka neid Kapsta ranaga pissoresstis tükideks, nen-
da sured kui pähtlad. Need tükkis raiutud Kartuhwi-
lid woid sa petshajo panna, kui laiwad on wäljawõ-
tud, ehk woid neid ka pallawaks kōtud rehhe tupp-
laudille panna ja nenda kuiwatada, kui liinaksed kui-
watakse. Sedda kowwemaks ja kuiwemaks nemmad
siin sawad, sedda parrem on neid ka kuiwas kōhhas
hoida, ja annawad ennast siis ka ilma sure waewata
jahhuks jahwatada. Misuggusel wiisi annawad nem-
mad wägga head terwet ja maggusat jahho, kust sa
kewwadesel ehk suisel ajal ainuõksi, ehk ka rukkijah-
hudega seggatud, head leiba woid tehha. Sa woid ka

need Kartuhwiid jahhud tangudega, noorte ja rümma
raudnõggestega ja mu kedowiliaga seggada, ja enne-
selle roga tehha, mis wiisi so mofka parrast on. Mis
muido ei kõibagi hoida ja talwets ärra panna, nen-
da kui need keigepissemad Kartuhwid, ja misuggusel
mis illeskündmisse läbbi wiggafets saad, need on
ommeti wägga head kuiwatada. Need kuiwad Kar-
tuhwid pead sa siis ühhes heas kuiwas kōhhas hoid-
ma, et nemmad mitte niistes ei sa. Muido nemmad
lõwad hallitama ja maddanewad ärra. Ja kui nem-
mad ka niistes kōhhas mitte hopis hukta ei lähha,
nenda et neist weel sünnib jahhud tehha, süsti on
nende jahhul siis pahha sumbund maggo.

Nenda, armas ma rahwas, woite teie, Kartuhwiid
kaskwatamisse läbbi enneselle sedda suurt kasko sata,
et teil mitte tarwis ep olle allati ommad kallid ruffid
ja muud wilja pruhtida, ja ommeti isseennast ja ka
ommad lojusfed wägga hästi toita. Ja kui ka keif
muu wiisi teie kãest peats ärraapperdama, siis ei lasse
ommeti Kartuhwid teid tõeste mitte nälga surra.
Liggi kolmekümne aastast ees olli saksa maal suur nalg.
Mitto tuhhat innimesfed surrid hirmust nälja surma,
ja weel ennam ollesid surund, kui rahwal mitte ei
olles Kartuhwid olnud, misga nemmad omma ello
illesspiddand. Kartuhwid kaskawad ikka, kui ka
keif mu wiisi raisko lähhab. Se hirmus rahhe, mis
wahhest ühhel hobil teie ruffid ja muud wilja mahha
lõob, ei woi Kartuhwidelle ühtegi waewa tehha, sest

et neil ma seeshea warjopait on, ka rahhe wasto. Ja
tui ka nende warred sawad mahhapeksud, ommeti
ei te se Kartuhwolidel ma sees ühtegi tahjo. Sellepär-
raj peafsite teie Kartuhwolid wägga armastamaja neid
ni rohkesti mahha teggema, kui tal teie joud annab.

Ets se ollets nüüd wägga rummal, kui fegi sedda
suurt kasso ei tahhaks tunda wõtta ja tagga nonda,
mis Kartuhwolid saatwad! Egga se töö nende kallal
nenda raske, ja nende kassawatamine nende waewa-
linne asj ei olle, et se woiks ärrafeelda sedda head
nou wastowõtmast, mis teile antakse. Head wilja
maad ep olle mitte keigil, ja monnel waesel wabba-
diktul ep olle ühtegi maad, kuhho ta wilja woiks kül-
wada; agga üht piisjofest aeda ehk ma tükki, kus Kar-
tuhwolid kassawad, ehk ta ommeti leiab. Pealegi an-
nab se ma, mis Kartuhwolid kassawat, pea sedda sam-
ma kasso wälja, kui se, mis rukkid kannab. Gesti kui
sa ühhe wakka rukkid mahhateed, ia sest 10 wakka jälle
saad; [olgo kül e rukkil wak 2 rublad maksab] siis saad
sa omma rukkide eest 20 rublad kui sa ka 2 rublad wak-
ka peäle arwad. Sellesamma põllo tükki peäle, woid
sa selle wasto 2 ehk 3 wakka Kartuhwolid mahha tehha,
ja saad neist 20 ehk 30 wakka jälle. Jggawat on ühhe
rubla wäärt, ja maksab ka wahhest weel enam. Gesti
arrost sa näed, et sa nende Kartuhwolid eest 20 ehk
30 rublad woid sada, ja et nemmad seddasamma
kasso wälja andwad, kui rukkidki.

